

Nepragmatickosť a neužitocnosť kresťanstva?

Roman Cardal

16. augusta 2022 + Spoločnosť + Filozofia

Stará filozofia učí, že každý človek chce byť šťastný. Dnes sa už o šťastí toľko nehovorí, pretože toto slovo utrpelo veľké škody jeho bezmyšlienkovitým nadužívaním. Naši súčasníci radšej poukazujú na *úspech* v živote, a tak nezmazateľná túžba po šťastí bola premenovaná na túžbu po úspechu. To, že úspech prináša šťastie, sa potom rozumie samo sebou.

Je čas myslieť na úspech..., naozaj je?

zdroj: pixabay.com

Tento prístup k životu však naráža na rovnaké problémy, s akými museli zápasit myslitelia zaoberajúci sa ľudským šťastím ako cieľom, ku ktorému všetci smerujeme. Na rozdiel od neho je však zaťažený ešte ďalšími ťažkosťami, pre ktoré z princípu neponúka žiadne riešenie. Klasický filozof tvrdí, že všetci ľudia sa snažia dosiahnuť šťastie, ale nie všetci čerpajú šťastie z rovnakých zdrojov. Podobne je to aj s úspechom. Žiadny človek by nechcel byť vo svojom živote neúspešný, ale nie všetci ľudia majú rovnakú predstavu o úspechu. A to je samozrejme dosť veľký problém.

Ten hlavný spočíva v tom, že úspech vždy závisí nielen od schopností jednotlivcov, ale aj od „aktuálnej spoločenskej ponuky a dopytu“. Jedna vec je byť úspešný v spoločnosti, ktorá sa riadi netotalitnými princípmi, a druhá vec je byť úspešný v spoločnosti, v ktorej sa nerešpektuje rovnosť a dôstojnosť osôb. Kto chce žiť „úspešne“ podľa práve uplatňovaných noriem, musia sa vedieť dobre zorientovať v danej spoločenskej a politickej situácii a zvoliť si takú formu konania, ktorú ľudia určitého postavenia a vplyvné inštitúcie náležite ohodnotia a ocenia.

Inými slovami, kandidát na „úspešný život“ musí mať *pragmatickú mentalitu*, vďaka ktorej „vie vo všetkom chodiť“ a dokáže zo všetkého a za každých okolností získať nejaký prospech pre seba. Vždy úspešný a efektívny človek je ten, ktorému sa napriek meniacim sa podmienkam stále viac či menej dobre darí.

Úspech sa bežne spája so schopnosťou *presadiť sa v spoločnosti*. Spoločnosť však nie je statická, v priebehu času sa mení. Napríklad môj otec žil v prvorepublikovej „masarykovskej“ spoločnosti, ktorú vystriedala spoločnosť pod nacistickou vládou a po niekoľkých rokoch sa zmenila na spoločnosť ovládanú komunistami. Na sklonku svojho života potom videl nastolenie liberálno-demokratických pomerov s rastúcou predchuťou budúceho totalitarizmu. V priebehu jedného života sa ocitol v štyroch veľmi odlišných

politických režimoch. A je pochopiteľné, že *úspech* mal v každom z týchto režimov inú podobu.

Ak by chcel byť človek úspešný vo všetkých týchto spoločensko-politických podmienkach, nemal by inú možnosť, ako konať podľa situácie platných noriem úspechu, čo znamená, že by musel vyznávať tzv. *situáciu etiku*. Takýto človek sa označuje ako *pragmatik* alebo *utilitarista*. Je pre neho typické, že svoje motívy pre rozhodovanie čerpá z danej konkrétnej situácie, v ktorej sa nachádza. Konkrétne historické situácie sú však veľmi premenlivé a nestabilné, takže pragmatik je často nútený *revidovať princípy*, podľa ktorých doteraz konal. Ak žije v prostredí, v ktorom sa neoplatí podvádzať a kraďnúť, pretože spoločenská kontrola takéto správanie účinne odhaľuje a trestá, prispôbi sa tomuto stavu a koná vo vlastnom záujme (pragmaticky) ako „čestný človek“. Nekradne a nepodvádza nie preto, že by vnútorne ctil raz a navždy platné zásady „nepokradneš“ a „nebudeš podvádzať“, ale preto, že sa bojí trestu za ich porušenie.

Postupom času sa však môže stať, že podvody a krádeže prinesú ich páchatelom významné výhody bez citeľných rizík, pretože sa z nich stane spoločensky tolerovaný a účinne nepostihovaný spôsob konania. Pre pragmatika by bolo bláznovstvom, keby aj naďalej trval na svojom predchádzajúcom spôsobe života. Vzostup na spoločenskom rebríčku, vylepšovanie stavu bankových účtov a obšťastňujúci pocit sebauspokojenia by sa preňho zrazu stali nedostupnými. Svoj život by nemohol hodnotiť ako úspešný, a teda ani nie ako šťastný.

Kresťanstvo a s ním zlučiteľná filozofia k ničomu podobnému svojich adeptov nevedú. V úplnom rozpore s opísaným prístupom k životu zdôrazňujú, že existujú určité princípy, ktoré by človek vo svojom konaní *nikdy nemal obchádzať*, pretože ide o *princípy nemenné a trvalo platné v každej situácii*. Nemožno na nich urobiť atraktívnu reklamu, aby boli prijateľné v očiach skúsených pragmatikov a utilitaristov. V Skutkoch apoštolov čítame, že prví kresťania sa tešili veľkej vážnosti u pohanov, ale aj z toho si môžeme vziať príklad, aké nestále sú dobové nálady a preferencie. Po niekoľkých rokoch sa ich postoj zmenil a tisícky kresťanov skončilo na popravných miestach. Ak si chceli zabezpečiť „úspech a šťastie“ na tomto svete, stačilo zmeniť zásady, podľa ktorých sa v živote riadili.

Z toho je zrejmé, prečo mnohí kresťanstvo považujú za *neužitočné, nepoužiteľné či dokonca priamo bláznivé*. Život v súlade s pravidlami, ktoré človeka dostanú do väzenia a na smrť, nespĺňa kritériá osvedčenej praktickosti. A to platí ešte viac v dnešnej dobe, pretože mocní tohto západného sveta sa ku kresťanstvu stavajú nepriateľsky a sankcionujú jeho zástancov.

Materialisti zvyčajne nemajú problém prispôbiť sa požiadavkám tých, ktorí v každej dobe prekresľujú mapu dobra a zla. Svoje šťastie musia za každú cenu prežiť tu a teraz. Vedomie našej nesmrteľnosti však všetko mení. Ak naozaj domyslíme, čo znamená, že budeme žiť večne, potom tento pozemský život vyjaví svoju pravú povahu. Oproti večnosti je sotva badateľným zábleskom existencie, ktorá opúšťa pozemské javisko krátko po tom, ako naň vstúpila. Z časového hľadiska je niečím zanedbateľným. Z hľadiska hodnotového, vzhľadom na to, čo je v stávke počas tejto prikrátkej existencie, sa naopak ukazuje ako niečo nepredstaviteľne dôležité.

Preto kresťania majú inú predstavu o životnom úspechu, ktorá je plne zlučiteľná aj s totálnym pozemským neúspechom. Kristove slová o tom, že mnohí prví budú poslední a poslední prví, možno čítať aj cez túto optiku. Naše celoživotné úsilie nemusí vždy vo svete zanechať nejakú výraznú brázdou. Niekedy v ňom

dokonca nemusí zanechať takmer žiadnu stopu. Dôležité je, aby zanechalo správnu stopu v srdci konajúceho, aby jeho dušu pripravilo na stretnutie s Bohom.

V tom spočíva konečné meradlo úspešného a neúspešného života. Stanovovať ho podľa módnych noriem a požiadaviek vedie k znetvoreniu kresťanského spôsobu života. Smutné dejiny kresťanskodemokratických strán v západných krajinách sú toho výrečným príkladom.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/nepragmatickost-a-neuzitocnost-krestanstva/>